

De rechter en elektronisch toezicht: meer kennis en duidelijkheid gevraagd

J. uit Beijerse & M.J.F. van der Wolf, datum 17-01-2019

Datum

17-01-2019

Auteur

J. uit Beijerse & M.J.F. van der Wolf^[1]

Auteursprofiel

[M.J.F. van der Wolf](#)

J. uit Beijerse

Folio weergave

[Download gedrukte versie \(PDF\)](#)

JCDI

JCDI:ADS2422:1

Vakgebied(en)

Strafrecht algemeen (V)

J. uit Beijerse & M.J.F. van der Wolf^[1]

10.1 Rb. Overijssel 19 juni 2018, ECLI:NL:RBOVE:2018:2147

“Beschikking

(...) De rechtbank is van oordeel dat in de huidige stand van het onderzoek het persoonlijk belang van verdachte moet prevaleren boven het strafvorderlijk belang. De rechtbank overweegt dat met name het vluchtgevaar zich in beginsel verzet tegen schorsing, maar dat met de hierna te noemen voorwaarden 5 tot en met 9 wordt nagestreefd dit gevaar te beteugelen. De rechtbank zal daarom de schorsing van de voorlopige hechtenis bevelen op na te noemen voorwaarden. De verdachte heeft zich bereid verklaard die voorwaarden na te komen.

Beslissing

De rechtbank beveelt de schorsing van de voorlopige hechtenis vanaf 5 dagen na ontvangst van de borgsom van verdachte, zodat de reclassering hem kan aansluiten op Elektronische Controle via GPS.

Aan deze schorsing worden de volgende voorwaarden verbonden:

- 1 (...);
- 2 (...);
- 3 (...);
- 4 (...);
- 5 verdachte zal zijn paspoort inleveren bij de politie;
- 6 verdachte zal Nederland niet verlaten;
- 7 verdachte zal een borgsom à € 30.000 (dertigduizend euro) overmaken op rekeningnummer NL70 INGB 0705004945 (BIC-code: INGBNL2A), t.n.v. Ministerie van Justitie Landelijk Inbeslaggenomen Gelden OM (LIGOM) (487), Postbus 10082, 3505 AB Utrecht, o.v.v. parketnummer en naam verdachte;
- 8 verdachte zal zich inschrijven op het adres [adres] en daar zijn hoofdverblijf hebben;
- 9 verdachte zal onder elektronisch toezicht door de reclassering komen te staan middels een enkelband met GPS. Aansluiting zal plaatsvinden op het adres [adres];
- 10 verdachte zal geen aan [motorclub] gerelateerde activiteiten ondernemen, middellijk dan wel onmiddellijk, wat ook betekent het niet dragen van [motorclub]-jasjes of andere uitingen van lidmaatschap van de [motorclub];
- 11 verdachte zal aanwezig zijn bij de inhoudelijke behandeling(en) van zijn strafzaak.”

10.2 Rb. Limburg 20 april 2018, ECLI:NL:RBLIM:2018:3825

“De voorlopige hechtenis

Het oordeel van de rechtbank

In onderhavige zaak heeft de rechtbank de voorlopige hechtenis van de verdachte op 30 november 2017 geschorst met ingang van 1 december 2017. Het bevel en de schorsing zijn nog altijd van kracht.

Tijdens de zitting is [naam reclasseringswerker], reclasseringswerker, gehoord als deskundige. Zij heeft onder meer verklaard dat de samenwerking met de verdachte naar behoren verloopt. Ze komt afspraken na en is open. De verdachte heeft een nieuw verzoek gedaan om toegelaten te worden op school. Er is nog geen duidelijkheid of school haar deze gelegenheid biedt. Momenteel werkt ze. [naam reclasseringswerker] heeft daarnaast verklaard dat de reclassering weinig zicht heeft op het netwerk van de verdachte. De reclassering vraagt zich af of de verdachte echt bereid is deze lijn voort te zetten of dat het enkel is bedoeld om een positief beeld neer te zetten. Op den duur komt de eigenheid beter naar boven. De betekenisvolle interventie is een gedragsinterventie op individueel niveau. Ten aanzien van de enkelband is de reclassering van oordeel dat het verantwoord is deze voorwaarde te laten vervallen.

(...) De rechtbank acht het niet langer noodzakelijk dat de verdachte zich in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis houdt aan de voorwaarde dat de verdachte gedurende de schorsing zal verblijven op het adres [adresgegevens verdachte] en dat dit middels GPS (elektronische controle) zal worden gecontroleerd. In die zin zal de rechtbank de aan de schorsing van de voorlopige hechtenis verbonden voorwaarden wijzigen.”

10.3 Rb. Zeeland-West-Brabant 18 mei 2018, ECLI:NL:RBZWB:2018:3010

“De strafoplegging

Het oordeel van de rechtbank

(...) De rechtbank stelt gelet daarop vast dat de persoonlijke omstandigheden van verdachte sinds 2015 zijn gewijzigd, dat hij inmiddels getrouwd is, een woning heeft en werk heeft als maaltijdbezorger. Voorts constateert de rechtbank dat verdachte ruim zes maanden in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht en dat hij, na de schorsing van die voorlopige hechtenis, nog 11 maanden onder elektronische controle heeft gestaan middels een enkelband. Met de verdediging is de rechtbank van oordeel dat een dergelijke elektronische controle een ingrijpende voorwaarde is, waardoor verdachte nog gedurende 11 maanden in zijn vrijheid werd beperkt.

Voorts zal de rechtbank rekening houden met een overschrijding van de redelijke termijn in die zin dat, zoals de verdediging heeft aangevoerd, het niet aan de verdediging te wijten is geweest dat de termijn van twee jaar is overschreden. Wel maakt de rechtbank daarbij de kanttekening dat het onderzoek Lantana een omvangrijk onderzoek is geweest met een groot aantal verdachten en dat die bijzondere omstandigheden op zich een langere termijn rechtvaardigen, echter niet in de mate die thans aan de orde is.

Gelet op de overschrijding van de redelijke termijn, het ondergane elektronisch toezicht en de gewijzigde persoonlijke omstandigheden van verdachte, zal de rechtbank aan verdachte een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op leggen die qua duur gelijk is aan de tijd die verdachte in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht. (...)”

10.4 Rb. Rotterdam 20 april 2018, ECLI:NL:RBROT:2018:7965

“Motivering straffen

(...) Namens de verdachte is verzocht om bij het bepalen van de straf rekening te houden met het elektronisch toezicht en de beperkingen die dit voor de verdachte heeft meegebracht.

De voorlopige hechtenis van de verdachte is op 10 mei 2017 geschorst. Daarbij is onder meer als bijzondere voorwaarde gesteld dat de verdachte vanaf bepaalde tijdstippen in zijn woning moest verblijven (locatiegebod) wat door middel van elektronisch toezicht (enkelband) werd gecontroleerd. Deze bijzondere voorwaarden hebben de bewegingsvrijheid van verdachte fors beperkt. Op de terechtzitting droeg de verdachte nog steeds zijn enkelband.

In de zaak tegen de medeverdachte [naam medeverdachte 4] is er sprake van eenzelfde situatie. De verdachte [naam medeverdachte 4] heeft op enig moment verzocht de voorwaarde van het elektronisch toezicht op te heffen. Daarbij is aangevoerd dat de inhoudelijke behandeling van de zaak nog lang op zich zou laten wachten, dat de verdachte zich trouw aan alle gestelde voorwaarden houdt, en dat het elektronisch toezicht ook volgens de reclassering niet meer nodig was.

Ook is erop gewezen dat bij medeverdachten niet de voorwaarde van de enkelband is gesteld. De rechtbank heeft dit verzoek op 26 september 2017 afgewezen.

De rechtbank erkent dat de voorwaarde van het elektronisch toezicht de bewegingsvrijheid van de verdachte fors heeft beperkt en zal hiermee rekening houden door artikel 27 van het Wetboek van Strafrecht als volgt analoog toe te passen. Vanaf 26 september 2017 tot aan de dag van de uitspraak (207 dagen) zal per vier dagen elektronisch toezicht bij de uitvoering van de straf één dag in mindering worden gebracht, wat neerkomt op een additionele aftrek van (afgerond) 52 dagen."

10.5 Rb. Noord-Holland 15 februari 2016, ECLI:NL:RBNHO:2016:1033

"Beoordeling

(...) Verzoeker is op 15 augustus 2014 in verzekering gesteld, welke op 17 augustus 2014 is verlengd. Vervolgens is verdachte op 20 augustus 2014 in bewaring gesteld, welke op 28 augustus 2014 is geschorst onder voorwaarden. Wegens overtreding van één van de voorwaarden is verdachte op 12 oktober 2014 wederom aangehouden en heeft tot en met 15 oktober 2014 op het politiebureau verbleven. Gedurende de schorsing van de voorlopige hechtenis heeft verdachte van 28 augustus 2014 tot 11 november 2014 onder elektronisch toezicht gestaan.

(...)

Van de zijde van verzoeker is er op gewezen dat de opgelegde bijzondere voorwaarden, met name het gebiedsverbod gekoppeld aan elektronisch toezicht, zijn vrijheid sterk beperkten. Veroordeelde mocht zijn woonadres alleen verlaten voor schoolbezoek, reclasseringsbezoek en gedurende twee uur per dag in het weekend. In raadkamer heeft de raadsman uitdrukkelijk verzocht te toetsen of sprake is geweest van vrijheidsbeneming in de zin van artikel 5 EVRM.

De officier van justitie stelt zich op het standpunt dat de gevraagde vergoeding voor de periode dat verzoeker onder elektronisch toezicht stond dient te worden afgewezen. Er was sprake van vrijheidsbeperking, niet van vrijheidsbeneming. Tevens komen de drie dagen detentie als gevolg van het overtreden van de voorwaarden niet voor vergoeding in aanmerking. Verzoeker had de enkelband verwijderd met als gevolg opheffing van de geschorste voorlopige hechtenis. De overtreding van deze voorwaarde dient voor rekening van verzoeker te komen. De officier van justitie verzet zich niet tegen toekenning van het overig verzochte.

De rechtbank acht in dit geval, alle omstandigheden in aanmerking genomen, gronden van billijkheid aanwezig voor toekenning van een vergoeding. Het verzoek zal dan ook worden ingewilligd op de wijze als hieronder is aangegeven. Verzoeker komt een vergoeding toe van € 105,- voor elke dag die hij in een politiecel heeft doorgebracht, te weten 8 dagen = € 840,-. Voorst komt verzoeker een vergoeding toe van € 80,- voor elke dag die hij in een huis van bewaring heeft doorgebracht, te weten 8 dagen = € 640,-. Anders dan de officier van justitie acht de rechtbank het billijk verzoeker ook een vergoeding toe te kennen voor de drie dagen die verzoeker na opheffing van de schorsing van de voorlopige hechtenis gedetineerd heeft gezeten. Immers, deze detentie vloeide voort uit de later gebleken ten onrechte ondergane voorlopige hechtenis.

Ten aanzien van de gevraagde vergoeding voor de dagen dat verzoeker onder elektronisch toezicht heeft gestaan overweegt de rechtbank als volgt.

Op grond van artikel 89 Sv komt de gewezen verdachte slechts een vergoeding toe voor schade welke hij ten gevolge ondergane verzekering, klinische observatie of voorlopige hechtenis heeft geleden. Met andere woorden, er moet sprake zijn geweest van vrijheidsbeneming. Bij elektronisch toezicht is sprake van een vrijheidsbeperking en schade als gevolg hiervan komt dan ook niet op grond van artikel 89 Sv voor vergoeding in aanmerking.

Artikel 5 EVRM, vijfde lid, bepaalt dat een ieder die slachtoffer is geweest van een arrestatie of een detentie in strijd met de bepalingen van dit artikel recht heeft op schadeloosstelling. Uit de jurisprudentie volgt dat met name de concrete situatie van de betrokkene uitgangspunt moet zijn bij de beoordeling of er sprake is van het van zijn vrijheid beroofd zijn geweest. Daarbij zijn een aantal factoren van belang, zoals aard, duur, effecten en wijze van tenuitvoerlegging, alsmede de mate waarin de betrokkene autonoom kan functioneren en de mogelijkheid heeft eigen keuzes te maken. Tevens volgt uit de jurisprudentie dat het EHRM per concreet geval oordeelt of er sprake is van een vrijheidsbeperking, dat onder het regime van artikel 2 van het Vierde Protocol van het EVRM valt, dan wel van een vrijheidsbeneming dat onder artikel 5 EVRM valt, waarbij het verschil tussen vrijheidsbeneming en vrijheidsbeperking meer gradueel is (mate van intensiteit) en niet zozeer een wezenlijk onderscheid.

Verzoeker heeft op 28 augustus 2014 een locatiegebod opgelegd gekregen en is ter controle daarvan onder elektronisch toezicht gesteld. Met ingang van 11 november 2014 is deze voorwaarde vervallen. Gedurende de periode van 28 augustus 2014 tot 11 november 2014 had verzoeker de mogelijkheid de woning te verlaten voor schoolbezoek alsmede gedurende twee uur per dag in het weekend en kon hij thuis sociale contacten ontvangen. Uitgaande van deze concrete situatie is de rechtbank van oordeel dat gelet op de aard, duur, effecten en wijze van tenuitvoerlegging van deze vrijheidsbeperking geen

sprake is van vrijheidsbeneming in de zin van artikel 5 EVRM en komt verzoeker op grond van dit artikel dan ook geen schadevergoeding toe.”

10.6 Rb. Amsterdam 2 augustus 2018 ECLI:NL:RBAMS:2018:6095

“Motivering van de straf

(...) Verdachte heeft naar voren gebracht dat hij zich herkent in de rapporten van de hulpverlening. Hij is een semi professioneel kickbokser en wil graag zo snel mogelijk van zijn ET-enkelband af, zodat hij weer volledig kan trainen en wedstrijden kan boksen. Hij wil heel graag met zijn familie op vakantie.

(...)

Aan verdachte zal dan ook een jeugddetentie worden opgelegd. Het onvoorwaardelijke deel daarvan zal gelijk worden gesteld aan het voorarrest. Gelet op de adviezen van de deskundigen en de hulpverlening zal ter voorkoming van recidive een deel van de jeugddetentie in voorwaardelijke vorm worden opgelegd met daaraan verbonden de bijzondere voorwaarde, zoals geadviseerd. Verdachte zal moeten meewerken met de begeleiding vanuit Spirit IFA. Hij zal elektronisch toezicht worden opgelegd voor een maximale duur van drie maanden. Verdachte dient daarbij toezicht en begeleiding te krijgen van het LdH.

Op 25 juli 2018 is de schorsing van de voorlopige hechtenis van verdachte opgeheven nadat is komen vast te staan dat verdachte zich niet aan de voorwaarden rondom het elektronisch toezicht heeft gehouden. Tot op heden bevindt verdachte zich daarom weer in een Justitiële Jeugdinrichting. De rechtbank ziet echter geen toegevoegde waarde om verdachte na de uitspraak nog langer in detentie te laten zitten. Van belang is dat hij in het kader van het voorwaardelijk strafdeel met de hulpverlening aan de slag gaat. De rechtbank gaat er vanuit dat verdachte inmiddels doordrongen is van het feit dat hij zich aan de voorwaarden dient te houden. Indien verdachte zich wederom niet houdt aan één of meer van de op te leggen voorwaarden, loopt hij het risico om opnieuw in een Justitiële Jeugdinrichting te worden geplaatst. (...)

Beslissing

(...) Veroordeelt verdachte tot een jeugddetentie van 150 (honderdvijftig) dagen. Bepaalt dat een gedeelte van de jeugddetentie groot 68 (achtenzestig) dagen, niet ten uitvoer zal worden gelegd, tenzij de rechter later anders mocht gelasten wegens niet nakoming van na te melden voorwaarden.

Stelt de proeftijd vast op 2 (twee) jaren onder de algemene voorwaarden (...) en onder de bijzondere voorwaarde dat de veroordeelde:

– meewerkt met de Intensieve Forensische Aanpak (IFA) vanuit Spirit;

Geeft opdracht aan Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering tot het houden van toezicht op de naleving van voormelde bijzondere voorwaarden en de veroordeelde ten behoeve daarvan te begeleiden.

Veroordeelde wordt daarbij gedurende maximaal drie maanden onder elektronisch toezicht gesteld ter controle op de nakoming van deze voorwaarde.

Veroordeelde zal de mogelijkheid worden geboden om zonder elektronisch toezicht per 2 augustus 2018 voor de duur van vier weken met zijn ouders op vakantie te gaan, voor welke periode het elektronisch toezicht zal worden opgeschort onder voorwaarde dat verdachte via zijn raadsman de precieze vakantiedata doorgeeft aan Leger des Heils Jeugdbescherming en Reclassering en aan het Openbaar Ministerie.”

10.7 Rb. Noord-Nederland 26 april 2018, ECLI:NL:RBNNE:2018:1827

“Strafmotivering

Vordering van de officier van justitie

De officier van justitie heeft gevorderd dat verdachte ter zake van het primair ten laste gelegde – met toepassing van het strafrecht voor minderjarigen – wordt veroordeeld tot een jeugddetentie van 450 dagen, waarvan 266 dagen voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren (...), alsmede tot een maatregel betreffende het gedrag van de jeugdige ofwel een gedragsbeïnvloedende maatregel (nader te noemen: GBM) voor de duur van 1 jaar, met oplegging van de door de reclassering geadviseerde bijzondere voorwaarden, waaronder elektronisch toezicht voor de duur van 6 maanden. Tevens heeft zij de dadelijke uitvoerbaarheid van de GBM gevorderd.

Standpunt van de verdediging

De raadsman heeft naar voren gebracht dat de verdediging zich kan vinden in de door de officier van justitie gevorderde straf, met uitzondering van de duur van de elektronische controle. De raadsman heeft bepleit de duur van die voorwaarde met twee maanden te verkorten, aangezien verdachte in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis reeds twee maanden een enkelband heeft gedragen.

Oordeel van de rechtbank

(...) In het meest recente reclasseringsrapport wordt het advies van de psycholoog onderschreven om onder toepassing van het jeugdstrafrecht een GBM voor de duur van 1 jaar op te leggen. Hierbij zijn door de reclassering diverse voorwaarden geformuleerd, te weten meewerken aan begeleid wonen, het volgen van een forensisch psychiatrische behandeling, ambulante begeleiding, elektronische controle door een enkelband voor een totale duur van 6 maanden, het vinden en behouden van een dagbesteding, een alcohol- en drugsverbod met urinecontroles, een contactverbod met het slachtoffer en het meewerken aan de maatregel toezicht door Reclassering Nederland. De reclassering adviseert daarnaast de oplegging van een geheel voorwaardelijke vrijheidsstraf met een proeftijd van ten minste 2 jaren met oplegging van diverse bijzondere voorwaarden die grotendeels overeenkomen met de voorwaarden die aan de GBM zouden moeten worden verbonden.

(...)

De rechtbank zal in overeenstemming met voormelde rapportages, de vordering van de officier van justitie en het verzoek van de raadsman, ten aanzien van verdachte die ten tijde van het begaan van het bewezen verklaarde feit 19 jaar oud was, het adolescentenstrafrecht toepassen. Daarvoor vindt de rechtbank grond in de persoonlijkheid van de verdachte, zoals deze in de rapportages is omschreven en zoals deze ter terechtzitting is gebleken en in de omstandigheden waaronder het feit is begaan.

Voorts is de rechtbank van oordeel dat de ernst van het begane misdrijf en de daaraan voorafgegangene veroordelingen aanleiding geven tot de oplegging van de GBM en dat de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van verdachte. De rechtbank heeft bij de keuze tot het opleggen van een GBM en bij de vaststelling van de duur daarvan in het bijzonder laten meewegen dat het ter voorkoming van recidive van groot belang is dat verdachte, nu hij nog adolescent is, binnen een strak kader de benodigde behandeling en begeleiding krijgt. Aan de GBM, die de rechtbank zal opleggen voor de duur van 1 jaar, zal de rechtbank de door de reclassering geadviseerde voorwaarden verbinden. Anders dan de officier heeft gevorderd, zal de rechtbank de duur van de elektronische controle beperken tot 4 maanden, nu verdachte in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis reeds 2 maanden elektronische controle heeft ondergaan.(...)”

10.8 Rb. Midden-Nederland 4 mei 2018, ECLI:NL:RBMNE:2018:1934

“Oplegging van straf

De vordering van de officier van justitie

De officier van justitie heeft gevorderd verdachte ter zake van het door hem bewezen geachte te veroordelen tot een jeugddetentie voor de duur van 9 maanden, (...), waarvan 4 maanden voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaar. De officier van justitie heeft gevorderd als bijzondere voorwaarden de maatregel Toezicht en Begeleiding door Reclassering Nederland, de verplichting tot het volgen van school en het hebben van een bijbaan, de verplichting tot het dragen van een enkelband, zodra en zolang de reclassering dit nodig acht, en een contactverbod met [medeverdachte] op te leggen.

Het standpunt van de verdediging

(...) Indien er een voorwaardelijke jeugddetentie zal worden opgelegd, heeft verdachte geen bezwaar tegen de geadviseerde bijzondere voorwaarden. De verplichting tot het dragen van een enkelband zal wel beter moeten worden geformuleerd dan alleen ‘zodra en zolang de reclassering dit nodig acht’. Verdachte heeft zijn leven inmiddels goed op orde en indien een langere onvoorwaardelijke jeugddetentie zal worden opgelegd, zal hij zijn baan verliezen en niet verder kunnen met zijn thuisopleiding. (...)

Het oordeel van de rechtbank

(...) Uit het advies van de Raad voor de Kinderbescherming en de toelichting die de heer Lindenhof daarop ter terechtzitting heeft gegeven, blijkt dat verdachte zich sinds zijn laatste schorsing goed houdt aan de schorsingsvoorwaarden en de aanwijzingen van de reclassering. Verdachte komt niet meer in aanraking met de politie, is begonnen met een thuisopleiding en heeft ook verder een zinvolle vrijetijdsbesteding. Om deze overwegend positieve ontwikkeling verder vorm te geven, zou verdachte een kans moeten krijgen om zonder controle van de enkelband te laten zien dat hij in staat is om zijn leven meer

zelfstandig vorm te kunnen geven, wat passend is voor zijn leeftijd. Omdat verdachte in het verleden heeft laten zien dat hij zich niet altijd aan de voorwaarden houdt en niet altijd de waarheid spreekt, is het noodzakelijk dat de reclassering, wanneer het aanbieden van structuur weer nodig blijkt te zijn, zelfstandig kan besluiten de enkelband aan te sluiten. Geadviseerd wordt daarom een voorwaardelijke jeugddetentie op te leggen, met als bijzondere voorwaarden de maatregel Toezicht en Begeleiding door de reclassering, de verplichting tot volgen van school en het hebben van een bijbaan en de verplichting tot het meewerken aan het dragen van een enkelband, zodra en zolang de reclassering dit nodig acht. (...)

Uit het voortgangsverslag en de toelichting die mevrouw [reclasseringsmedewerker] van de reclassering daarop ter terechtzitting heeft gegeven, blijkt dat verdachte zich sinds zijn laatste schorsing van zijn goede kant heeft laten zien. Hij kijkt naar zijn toekomst, heeft werk gevonden en is gemotiveerd een opleiding te volgen en af te maken. Verdachte houdt zich aan de afspraken en voorwaarden en is niet meer gezien met jongens die justitiecontacten hebben. De enkelband heeft bijgedragen aan een goede structuur in het leven van verdachte, maar is nu niet meer nodig om het risico op recidive te verkleinen. De reclassering staat daarom achter het advies van de Raad voor de Kinderbescherming dat verdachte de enkelband alleen nog maar zou hoeven dragen wanneer de reclassering dit nodig acht. Verdachte zal nu namelijk zelf moeten laten zien dat hij zich aan de afspraken kan houden en iets van zijn leven kan maken. Indien verdachte weer gedetineerd raakt, zal dat consequenties hebben voor zijn werk en huidige opleiding, maar verdachte is wel in staat om na een eventuele detentie een nieuwe baan te vinden en zal in september pas met een nieuwe opleiding beginnen. Ook na een eventuele detentie zal verdachte gemotiveerd en in staat zijn om zijn leven positief vorm te geven.

Conclusie

(...) Aan verdachte zal (...) een jeugddetentie voor de duur van 12 maanden worden opgelegd, met aftrek van de tijd die verdachte in voorlopige hechtenis heeft doorgebracht. Gelet op de positieve ontwikkeling die verdachte heeft doorgemaakt en het feit dat een flinke stok achter de deur wenselijk is om deze ontwikkeling vol te kunnen blijven houden, zal de rechtbank een deel van 6 maanden voorwaardelijk opleggen, waarbij een proeftijd van 2 jaar geldt en als bijzondere voorwaarden de maatregel Toezicht en Begeleiding, uit te voeren door het JOVO-team van Reclassering Nederland, en de verplichting tot het volgen van onderwijs worden opgelegd.(...)"

10.9 Rechtbank Gelderland 16 november 2018, ECLI:NL:RBGEL:2018:4938

"Overwegingen ten aanzien van straf en/of maatregel

Het standpunt van de officier van justitie

De officier van justitie heeft geëist dat verdachte ter zake van het onder feit 1 primair en feit 2 primair tenlastegelegde zal worden veroordeeld tot een gevangenisstraf voor de duur van 134 dagen, waarvan 29 dagen voorwaardelijk met een proeftijd van 3 jaren, (...), met de bijzondere voorwaarden zoals reclassering adviseert een meldplicht bij reclassering, ambulante behandeling Kairos en Iriszorg, drugsverbod, contactverbod en locatieverbod (met elektronische controle).

Het standpunt van de verdediging

De raadsman heeft er op gewezen dat verdachte reeds geruime tijd in voorlopige hechtenis heeft gezeten. De raadsman plaatst vraagtekens bij de noodzaak van elektronische controle. Een enkelband kan het vinden van werk bemoeilijken en dat is onwenselijk. Verdachte moet snel inkomen genereren. Voorts heeft de raadsman opgemerkt dat een proeftijd van drie jaar aan de forse kant is. Het gaat immers om een incident; verdachte is nooit eerder met justitie in aanraking gekomen. De recidivekans lijkt dus klein.

Beoordeling door de rechtbank

(...) De rechtbank neemt het advies van de pro-Justitia psycholoog en de psychiater over om verplichte behandeling en begeleiding van verdachte plaats te laten vinden onder reclasseringstoezicht, in het kader van een bijzondere voorwaarde gekoppeld aan een voorwaardelijk op te leggen strafdeel, een en ander zoals geformuleerd in het reclasseringsadvies. Gelet op de hardnekkige verslaving van verdachte acht de rechtbank het, ondanks de toezeggingen van verdachte, van belang dat er een stevige stok achter de deur is om te zorgen dat hij zich aan de genoemde voorwaarden houdt. Ook vindt de rechtbank een proeftijd van 3 jaar noodzakelijk omdat rekening moet worden gehouden met een langdurig behandelingstraject.

Gelet op het voorgaande is de rechtbank van oordeel dat een gevangenisstraf op zijn plaats is, waarvan het onvoorwaardelijke deel gelijk is aan de tijd in verzekering en voorlopige hechtenis doorgebracht. Op de terechtzitting van 2 november 2018 heeft deze rechtbank besloten om de voorlopige hechtenis onder bijzondere voorwaarden te schorsen per maandag 5 november 12.00 uur. De rechtbank zal aldus een deel van de gevangenisstraf voorwaardelijk opleggen, met

daaraan onder meer verbonden de bijzondere voorwaarden zoals door de reclassering geadviseerd. De rechtbank zal de dadelijke uitvoerbaarheid van de voorwaarden en het toezicht bevelen. (...)

De beslissing

(...) Veroordeelt verdachte wegens het bewezenverklaarde tot een gevangenisstraf voor de duur van 134 (honderdvierendertig) dagen; bepaalt, dat een gedeelte van de gevangenisstraf groot 30 (dertig) dagen, niet ten uitvoer zal worden gelegd, tenzij de rechter later anders mocht gelasten, wegens niet nakoming van na te melden voorwaarde(n) voor het einde van de proeftijd die op drie jaren wordt bepaald; de algemene voorwaarden (...)
de bijzondere voorwaarde(n) dat de veroordeelde:

- zich direct na de uitspraak telefonisch zal melden bij de Reclassering Nederland op het volgende telefoonnummer: 088-8041405 om een afspraak te maken voor een eerste gesprek op locatie aan de Stieltjesstraat 1 te Nijmegen en gedurende de proeftijd zich zal blijven melden bij deze instelling, zo frequent en zolang de instelling dat noodzakelijk acht;
- gedurende de proeftijd enkel onder toezicht van een daartoe door de reclassering aangewezen professional – direct of indirect – contact mag hebben met zijn dochter [slachtoffer 2], zolang de reclassering dit noodzakelijk acht;
- gedurende de proeftijd zich niet zal bevinden op- en in de omgeving van [adres], zolang de reclassering dit noodzakelijk acht in verband met het contactverbod met dochter [slachtoffer 2];
- gedurende de proeftijd op een adres zal verblijven dat in overleg met de reclassering wordt gekozen. Dit zolang als nodig wordt geacht door de reclassering;
- zich gedurende de proeftijd zal onthouden van het gebruik van drugs en zich verplicht ten behoeve van de naleving van dit verbod mee te werken aan controles, zo vaak als de reclassering dat verlangt. De reclassering bepaalt met welke controlemiddelen en hoe vaak verdachte wordt gecontroleerd. Mogelijke controlemiddelen zijn ademonderzoek (blaastest), urineonderzoek en bloedonderzoek;
- zich gedurende de proeftijd onder behandeling zal stellen van Kairos, forensisch psychiatrische polikliniek te Nijmegen, en/of van Iriszorg, verslavingszorg, of soortgelijke ambulante (forensische) zorg. Dit ter beoordeling van reclassering en zolang nodig wordt geacht door de behandelaars, in overleg met de Reclassering."

10.10 Rb. Oost-Brabant 23 februari 2018, ECLI:NL:RBOBR:2018:829

"Oplegging van straf en maatregel

Het oordeel van de rechtbank

(...) De reclassering (Vincent van Gogh voor geestelijke gezondheidszorg) rapporteert op 18 januari 2018 – voor zover hier van belang – als volgt.

Betrokkene is op 2 november 2017 geschorst van preventieve hechtenis en sindsdien verblijft hij binnen de beschermde woonvorm van [zorginstelling] te Amsterdam. Hij is aangesloten op elektronisch toezicht. Daarbij is eveneens reclasseringstoezicht opgestart. Tot op heden verloopt het toezicht naar behoren. Betrokkene komt afspraken goed na en stelt zich coöperatief op. Zijn sociale netwerk blijft wel een belangrijk aandachtspunt, met name het leren 'nee' zeggen en opbouwen van een constructief netwerk. Verder blijkt hij te zijn teruggevallen in zijn gokgedrag.

Rapporteur wil de rechtbank in overweging geven om een voorwaardelijke PIJ-maatregel met bijzondere voorwaarden (dadelijk uitvoerbaar) aan betrokkene op te leggen.

Op 23 januari 2018 heeft de reclassering nog een aanvullend rapport opgesteld. De rapporteur geeft aan dat er zorgwekkende signalen zijn. In de week van 15 januari 2018 is betrokkene met school gestart. Nadat er problemen waren met zijn enkelband is hij niet meer op school verschenen en op 19 januari 2018 is hij eerder van school vertrokken. Hij zou aangegeven hebben dat hij naar de huisarts moest, maar een doktersverklaring is nog niet overgelegd. Zorgwekkender is het signaal dat een incident met een medebewoner van [zorginstelling] heeft geleid tot een bedreiging en een handgemeen. Het eerder gegeven advies (voorwaardelijke PIJ) is gelet op de geïndiceerde interventies actueel. Wegens de incidenten rijst echter wel vraag of betrokkene zich in wil zetten voor een dergelijk traject en gedragsverandering.

(...)

De rechtbank stelt vast dat de gepleegde feiten misdrijven betreffen waarvoor voorlopige hechtenis is toegelaten. Op grond van hetgeen de psycholoog, de psychiater en de reclassering in hun rapporten vermelden is de rechtbank tot het oordeel gekomen dat de veiligheid van anderen en de algemene veiligheid van personen en goederen het opleggen van de maatregel van plaatsing in een inrichting voor jeugdigen eisen. Bovendien is deze maatregel in het belang van een zo

gunstig mogelijke verdere ontwikkeling van de verdachte.

Oplegging van een onvoorwaardelijke PIJ-maatregel acht de rechtbank thans niet nodig. Volstaan kan worden met het opleggen van de voorwaarde dat verdachte zich onder behandeling bij [forensisch centrum] (of soortgelijke forensische zorg) dient te laten stellen en voorts de voorwaarden zoals hierna in de beslissing genoemd. Mocht verdachte niet verder meewerken aan de voorgestelde noodzakelijke en reeds ingezette behandeling, dan dient de voorwaardelijke PIJ-maatregel ertoe om zoveel mogelijk te waarborgen dat behandeling en onderzoek toch plaats kunnen vinden, maar dan in een gedwongen kader. Hoewel verdachte wordt veroordeeld voor twee zeer ernstige feiten geeft de rechtbank verdachte daarmee een laatste kans op gedragsverbetering. Het is aan verdachte om deze kans te grijpen en de reeds ingezette behandeling te voltooien.

De rechtbank stelt vast dat is voldaan aan de formele voorwaarden zoals genoemd in artikel 77s, eerste lid, van het Wetboek van Strafrecht voor het opleggen van een (voorwaardelijke) maatregel tot plaatsing in een inrichting voor jeugdigen, nu voor de onder 1 en 2 bewezen verklaarde feiten voorlopige hechtenis is toegelaten, de veiligheid van anderen dan wel de algemene veiligheid van personen het opleggen van de maatregel eist en de maatregel in het belang is van een zo gunstig mogelijke ontwikkeling van verdachte. Tot slot merkt de rechtbank op dat er sprake is van een misdrijf dat gericht is tegen of gevaar veroorzaakt voor de onaantastbaarheid van het lichaam van een of meer personen. De totale duur van de maatregel kan daarom een periode van 3 jaar te boven gaan.(...)

De uitspraak

Plaatsing in een inrichting voor jeugdigen voor de duur van 3 jaar voorwaardelijk met een proeftijd van 2 jaren (...) Stelt als bijzondere voorwaarden: (...)

- de veroordeelde wordt verplicht om zich binnen de vastgestelde tijden (richtlijnen elektronisch toezicht bij adolescentenstrafrecht) door middel van GPS elektronisch toezicht te bevinden binnen [zorginstelling], zolang als de reclassering dat nodig acht;"

10.11 Rb. Den Haag 29 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:11212

"Het geschil:

3.1.

Eiser vordert – zakelijk weergegeven – het bij besluit van 10 mei 2016 opgelegde locatiegebod en/of de daaraan gekoppelde elektronische controle te schorsen.

3.2.

Daartoe voert eiser – samengevat – het volgende aan. Uit het advies van 31 maart 2016 van de reclassering blijkt dat het zwaartepunt van het recidiverisico ligt in het ontbreken van een vaste verblijfplaats, dagbesteding, legaal inkomen en vaardigheden om problemen zelfstandig het hoofd te bieden. Al deze factoren worden echter met behulp van de overige voorwaarden toereikend aangepakt. In het advies is niet of ontoereikend gemotiveerd welke functie het locatiegebod en het bijbehorende elektronisch toezicht hebben voor het doel van eisers voorwaardelijke invrijheidstelling. Oplegging daarvan is slechts 'wenselijk' geacht, niet noodzakelijk. De voorwaarden hebben een negatief effect op zijn resocialisatie. Eiser heeft niet de mogelijkheid om sociale activiteiten te ondernemen met zijn familie of relatie, omdat het locatieverbod dit onmogelijk maakt. Daarnaast maakt de elektronische controle in de vorm van een enkelband een inbreuk op het recht van eiser op bescherming van de persoonlijke levenssfeer en op zijn bewegingsvrijheid, zoals gewaarborgd in diverse verdragen. Eiser wordt continue geobserveerd, althans voelt zich continue geobserveerd. Dit veroorzaakt grote psychologische druk. Het locatiegebod en/of het elektronisch toezicht is/zijn dan ook een disproportionele beperking van eisers bewegingsvrijheid en in ieder geval onrechtmatig. Het locatiegebod en elektronisch toezicht zijn zelfs contraproductief, nu eiser hierdoor wordt gedwongen te verblijven in de omgeving die – zoals de reclassering benadrukt – een achterstandswijk betreft waarin eiser is omgeven door criminaliteit en bij zijn moeder woont die niet het vermogen heeft zorgelijk gedrag te keren.(...)

De beoordeling van het geschil:

(...)

4.5

Evident is dat het opgelegde locatiegebod en de controle daarvan met behulp van elektronisch toezicht een beduidende

inbreuk vormen op het privéleven en de bewegingsvrijheid van eiser. Echter, in beide reclasseringsrapportages, zoals geciteerd onder de feiten, is geconcludeerd dat het recidiverisico bij eiser hoog is. Uit die rapportages volgt voorts dat bij eiser sprake is van een groot aantal veelal in ernstige mate aanwezige criminogene factoren. Daarbij komt nog dat eiser zich in 2015 aan zijn detentie heeft onttrokken en dat uit zijn justitiële documentatie blijkt van een delictpatroon in het plegen van strafbare feiten. Het laatste advies van de reclassering is kort voor de voorwaardelijke vrijlating van eiser uitgebracht, terwijl die vrijlating vrij recent heeft plaatsgevonden. Gesteld noch gebleken is dat zich sindsdien wijzigingen hebben voorgedaan in de situatie van eiser, in het bijzonder met betrekking tot het hoge recidiverisico. Dat de reclassering meldt dat oplegging van een locatieverbod en elektronisch toezicht slechts 'wenselijk' is (en niet: 'noodzakelijk'), maakt niet dat de daadwerkelijke oplegging daarvan onrechtmatig is. Immers, die woordkeus vloeit logischerwijs voort uit de adviserende taak van de reclassering in haar verhouding tot het OM. Het OM heeft de oplegging noodzakelijk geacht. Eiser stelt zich kennelijk op het standpunt dat de andere opgelegde bijzondere voorwaarden toereikend zijn voor het voorkomen van recidive. Dat standpunt slaagt niet. De oplegging van een locatieverbod met elektronisch toezicht biedt een extra waarborg voor het voorkomen van recidive. Gelet op de delictgeschiedenis van eiser en het feit dat hij zich eerder aan zijn detentie heeft onttrokken, is deze extra waarborg gerechtvaardigd.

4.6

Eiser stelt op zichzelf terecht dat de locatie waarop hij op grond van het locatiegebod dient te verblijven niet de meest ideale verblijfplaats voor hem lijkt. De reclassering heeft deze locatie echter geschikt bevonden, terwijl geen alternatieven zijn besproken omdat die kennelijk niet voorhanden waren. Dat de locatie contraproductief is voor de doelen van de VI-regeling, is niet gebleken. Voorts kan niet worden geconcludeerd dat met het locatiegebod geen enkele ruimte resteert voor resocialisatie-activiteiten en sociale activiteiten, nu het locatieverbod niet geldt op bepaalde dagen en uren en eiser geregeld vrije tijd heeft.

4.7.

Een en ander maakt dat de beslissing tot oplegging en het laten voortbestaan van een locatieverbod en elektronisch toezicht niet onmiskenbaar onredelijk zijn. De vordering zal dan ook worden afgewezen. (...)”

1. Inleiding

In 2016, tijdens een door de Universiteit Utrecht georganiseerd seminar over een in opdracht van de Europese Commissie uitgevoerd onderzoek naar het gebruik van *electronic monitoring* in Nederland,^[2] deed de toenmalige Directeur-Generaal Jeugd- en Sanctietoepassing van het Ministerie van Veiligheid en Justitie een oproep aan rechters om te ervaren wat het is om met een elektronische enkelband te worden gecontroleerd. Als plaatsvervangend rechters namen wij die uitdaging graag aan. Wij schreven over onze ervaringen in het liber amicorum van emeritus hoogleraar criminologie Van de Bunt en vroegen ons daar af of rechters, als ze beslissen over elektronische controle, zich ervan bewust zijn met welke inbreuken op vrijheden deze gepaard gaat.^[3] Daarbij vonden wij het opmerkelijk dat in regelingen aangaande elektronisch toezicht (ET) een overkoepelende geharmoniseerde lijn ontbreekt, waarin gedifferentieerd wordt naar het juridische kader waarbinnen dit wordt toegepast.^[4] Voor ons was dit aanleiding om in deze bijdrage te bezien in hoeverre dit gebrek aan eenduidigheid in de regelgeving zijn weerslag heeft op de praktijk van de rechtspraak.

Daarbij moet een eerste gebrek aan harmonisatie al meteen als voorbehoud worden benoemd. In enkele juridische kaders waarin ET wordt toegepast, speelt de rechter niet of nauwelijks een rol. Dat geldt in de eerste plaats voor de meest gebruikte toepassing, te weten die in het kader van het penitentiair programma (PP). Deze toepassing is sinds 1999 mogelijk op basis van de Aanwijzing Elektronisch toezicht^[5] en maakt sinds de wettelijke regeling daarvan in 2003 vrijwel standaard onderdeel uit van het PP (artikel 7a Penitentiaire Maatregel).^[6] De beslissingen hieromtrent worden genomen door de selectiefunctionaris namens het Ministerie van Justitie en Veiligheid en dat geldt ook voor de beslissing om dit middel toe te passen in het kader van het verlop. De gedetineerde kan tevens met ET te maken krijgen in het kader van de voorwaardelijke invrijheidstelling (v.i.), sinds 2008 in de wet geregeld (artikel 15a Sr, derde lid).^[7] Hierover beslist het openbaar ministerie. De rechter kan hier wel worden betrokken in het geval de officier van justitie herroeping, uitstel of achterwege blijven van de v.i. vordert omdat tijdens de v.i. of eerder al – tijdens het PP – de enkelband is gesaboteerd. Daarnaast gebeurt het wel dat de voorwaardelijk in vrijheid gestelde gedetineerde de controle door middel van de elektronische enkelband via een kort geding ter discussie stelt bij de voorzieningenrechter.^[8]

Uit de cijfers van Reclassering Nederland (RN) blijkt dat deze organisatie in 2017 betrokken was bij 2386 aansluitingen, waarvan bij 31% (731) in het kader van verlop, bij 27% (637) in het kader van een PP en bij 4% (103) in het kader van een v.i.. Aan twee derde (66%) van de aansluitingen lag dus geen beslissing van de rechter ten grondslag. De aansluitingen waar de rechter wel primair over oordeelt waren de aansluitingen in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis. Toch krijgt de rechter er wel steeds vaker mee te maken. bij 21% (504) en in het kader van een voorwaardelijke sanctie, bij 3% (83), vaak aansluitend aan de toepassing in het kader van de voorlopige hechtenis.^[9] De gepubliceerde

rechtspraak over het jaar 2018 levert zo'n 150 uitspraken op waarin dit elektronische controlemiddel wordt genoemd, meestal zonder nadere aanduiding of overwegingen. Wat opvalt, is dat in de rechtspraak verschillende termen voor hetzelfde middel worden gebruikt, de wettelijke term 'elektronisch toezicht' (ET) en de door de Reclassering gehanteerde term 'elektronische controle' (EC). Zelfs de term 'elektronische detentie' (ED) komt af en toe voor. Die term is echter onjuist in dit verband. Het is een term die in het verleden was gereserveerd voor het elektronisch gecontroleerd huisarrest op basis waarvan korte vrijheidsstraffen ten uitvoer werden gelegd, zonder tussenkomst van de rechter en zonder begeleiding van de Reclassering.^[10] Voor deze rechtspraakrubriek zullen we uitgaan van de wettelijke term ET. Om een dwarsdoorsnede te geven van de wijze waarop de rechter met ET omgaat, hebben we van elk van de elf rechtbanken een recente uitspraak geselecteerd waarin iets meer over dat elektronisch gecontroleerd toezicht wordt vermeld dan gemiddeld het geval is. Op basis daarvan zullen we diverse discussiepunten opwerpen over de rol die de rechter heeft en zou kunnen hebben bij de toepassing van dit middel in de diverse juridische kaders.

2. Een subsidiariteitstoets bij ET ter vervanging van de voorlopige hechtenis

Het eerste toepassingskader waar de rechter bij wordt betrokken is die in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis. Omdat het hier niet gaat om een sanctie, maar om een strafvorderlijk dwangmiddel dat wordt toegepast op verdachten, is lang gearzeld om ET in dit kader toe te passen. Argumenten tegen waren dat een elektronisch controlemiddel in deze fase te ingrijpend zou zijn, te veel vooruit zou lopen op de straf en daarmee in strijd zijn met de onschuldpresumptie. Dit is dezelfde discussie die werd gevoerd over de schorsing onder bijzondere voorwaarden zelf. Opgemerkt kan echter worden dat de voorlopige hechtenis zelf ook een ingrijpend middel is en dat zolang de door ET versterkte voorwaarde minder ingrijpend is dan de voorlopige hechtenis zelf en hetzelfde doel dient, het beginsel van subsidiariteit eist dat dit minder ingrijpende middel wordt toegepast. Daar is zowel de verdachte als de samenleving bij gebaat. Dan moet wel worden gewaarborgd dat het ET daadwerkelijk in de plaats komt van vrijheidsbeneming en minder ingrijpt in de persoonlijke levenssfeer. Waarborgen voor een te lichtvaardige toepassing is dat de beslissing over de schorsing van de voorlopige hechtenis en de daaraan te verbinden voorwaarden wordt genomen door een rechter en dat verdachte hier, na overleg met zijn advocaat, mee moet instemmen.^[11]

Vanaf 2006 werd de toepassing in dit kader voor het eerst in een aanwijzing geregeld. ET werd daarin gepresenteerd als technisch hulpmiddel om de naleving van de bijzondere voorwaarden te controleren of te ondersteunen. Belangrijke uitgangspunten waren dat bijzondere voorwaarden moeten strekken tot verwezenlijking van het doel van de voorlopige hechtenis en dat geen enkele verdachte op voorhand van ET wordt uitgesloten.^[12] De huidige basis voor toepassing is de 'Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden'.^[13] Hoewel het hiervoor genoemde beginsel van subsidiariteit de toepassing van ET in deze fase zou kunnen rechtvaardigen, lijkt het gezien het ingrijpende karakter van dit middel vreemd dat daarvoor geen wettelijke basis bestaat waarin het criterium of uitgangspunt voor toepassing wordt omschreven. In artikel 80 Sv, derde lid, wordt immers ook de zekerheidstelling door middel van de storting van een borgsom geregeld, en voor jeugdigen in artikel 493 Sv, eerste lid, de mogelijkheid tot begeleiding door de jeugdreclassering. Nu er niets in de wet is geregeld, moeten de rechter-commissaris en raadkamer gevangenhouding de afweging maken op basis van ongeschreven beginselen, waaronder het doel van de wetgever en de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit. Bij het ontbreken van een regeling is het echter van de individuele rechter-commissaris of raadkamer – en de inzet van de officier van justitie en advocaat – afhankelijk in hoeverre een dergelijke uitdrukkelijke afweging wordt gemaakt en in de beschikking wordt onderbouwd.

De beschikkingen tot schorsing van de voorlopige hechtenis van de rechter-commissaris of de raadkamer gevangenhouding worden zelden gepubliceerd. Een voorbeeld daarvan is de beschikking van de Rechtbank Overijssel van 19 juni 2018, hiervoor opgenomen onder 10.1. De enige motivering die daar wordt aangetroffen, is dat de grond voor voorlopige hechtenis het vluchtgevaar is en met de bijzondere voorwaarden wordt nagestreefd dit gevaar tegen te gaan. Een van die voorwaarden is dat de verdachte *'onder elektronisch toezicht door de reclassering (zal) komen te staan middels een enkelband met GPS'*. Het is echter zeer de vraag of, als er daadwerkelijk sprake is van vluchtgevaar, dit kan worden tegengegaan met elektronische controle. Wat tevens opvalt is de vermelding van het technische systeem dat zal worden gebruikt, namelijk gps (global positioning system). Een dergelijke expliciete vermelding van het type systeem veronderstelt dat de rechtbank daarmee bekend is en bij de proportionaliteitstoets rekening heeft gehouden met de inbreuken op vrijheden waarmee dit type enkelband gepaard gaat. Maar om die afweging te maken, zou ook verwacht mogen worden dat wordt vermeld aan welke specifieke bijzondere voorwaarde(n) het ET is verbonden. Blijkens een andere uitspraak van de Rechtbank Limburg van 20 april 2018, hiervoor opgenomen onder 10.2, werd aan de schorsing van de voorlopige hechtenis de voorwaarde gesteld dat de verdachte verblijft op zijn huisadres *'middels GPS (elektronische controle)'*. Ook hier wordt het type enkelband vermeld die nu wel aan een specifieke bijzondere voorwaarde wordt verbonden. Gezien de gestelde voorwaarde, een locatiegebod, doet zich hier weer de vraag voor of niet had kunnen worden volstaan met de lichtere RFId (Radio Frequency Identification device)-band.

Het verschil tussen de beide typen enkelbanden was het belangrijkste leerpunt van onze eigen (vrijwillige) ervaring met de enkelbanden, waarin wij beiden een ander type band droegen. De van oudsher gebruikte enkelband die is gekoppeld aan

het RFID-systeem kan worden gebruikt om te controleren of iemand zich op bepaalde tijden binnen een bepaalde straal van een vast punt bevindt (vaak de eigen woning) en is, op enkele uitzonderingen na, meestal voldoende bij een locatiegebod. De gps-enkelband is pas rond 2011, na een periode van experimenteren, landelijk ingevoerd. Dat is ook de tijd dat de Reclassering de term ET verving door elektronische controle (EC) om uit te drukken dat het een middel is om bijzondere voorwaarden te controleren. Met deze nieuwe band werd het mogelijk om niet alleen te controleren of iemand op bepaalde tijden thuis is, maar ook of iemand zich aan een locatieverbod of gebiedsverbod houdt. Met deze band kan iemand 24 uur per dag worden gevolgd waardoor zijn gedrag (o.a. te laat komen op afspraken, te hard rijden, onlogische routes naar het werk) op de monitor van de Reclassering zichtbaar en bespreekbaar wordt. Daar staat tegenover dat het voor de gevolgte persoon kan voelen als een grove inbreuk op de privacy en dat de gps-band groter, zwaarder en dus beperkender is. Er kan minder gemakkelijk mee worden gesport en slapen is ook lastiger. De band moet ook dagelijks gedurende enkele uren worden opgeladen en dat mag om veiligheidsredenen niet 's nachts in bed.^[14] Daarbij komt dat, hoewel de informatie uitsluitend bedoeld was voor de begeleiding in het kader van het controleren van bijzondere voorwaarden, het steeds vaker gebeurt dat de gegevens van de enkelband op grond van artikel 126 nd Sv worden gevorderd voor opsporingsdoeleinden. Er is wel een Kaderbrief waarin het College van procureurs-generaal de Reclassering heeft laten weten daar voorzichtig mee om te zullen gaan.^[15]

Uit de hierboven genoemde uitspraken blijkt niet dat de rechter zich bewust is van de grote verschillen tussen beide enkelbanden. Mogelijk is er sprake van precies dat gebrek aan praktische kennis waarvan ook wij ons bewust werden tijdens ons 'experiment'. In het kader van de toetsing aan de beginselen van proportionaliteit en subsidiariteit is voor de rechter echter wel van belang om zich bewust te zijn van het hiervoor beschreven verschil in beperkingen tussen de twee in de praktijk gebruikte enkelbanden en om te weten dat de gestelde voorwaarde en de persoonlijke situatie bepaalt welke band wordt gebruikt. Zeker wanneer een gps-band wordt benoemd om een locatiegebod te controleren terwijl dat een locatiegebod over het algemeen ook met de minder ingrijpende RFID-band kan worden gecontroleerd, eist dit op z'n minst nadere argumentatie door de rechter.

3. Verrekening van tijdens het voorarrest ondergaan elektronisch toezicht

Een terugkerend discussiepunt in de uitspraken over het ET dat is toegepast in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis, is hoe dat wordt verrekend bij de later op te leggen straf. Op dit punt stelde de Hoge Raad bij arrest van 30 september 2008 vast dat de rechter niet verplicht is tot verrekening, maar het hem vrij staat om bij de strafoplegging rekening te houden met de omstandigheid dat de veroordeelde gedurende de schorsing van de voorlopige hechtenis onder ET was gesteld.^[16] De P-G wees er op dat het daarbij aan de raadsman is om bij de feitenrechter een expliciet en met argumenten onderbouwd verzoek te doen om die aftrek te bewerkstelligen.^[17] Nu de verrekening daarmee aan de praktijk en aan de inzet van de raadsman en de beoordeling van de rechter is overgelaten, is het interessant om te zien hoe de feitenrechters daarmee omgaan.

Onder de door ons geselecteerde zaken, zijn er diverse die op dit onderwerp betrekking hebben en uit die zaken kwam naar voren dat ET in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis zeer lang kan duren. In een uitspraak van de Rechtbank Zeeland-West-Brabant van 18 mei 2018, hiervoor opgenomen onder 10.3, had de verdachte na een half jaar in voorlopige hechtenis te hebben doorgebracht, nog bijna een jaar, te weten elf maanden, onder ET gestaan. De rechtbank oordeelde met de verdediging dat het hier om een ingrijpende voorwaarde gaat, waardoor verdachte nog gedurende elf maanden in zijn vrijheid was beperkt. Gelet op de overschrijding van de redelijke termijn, het ondergane ET en de gewijzigde persoonlijke omstandigheden van verdachte, legde de rechtbank de verdachte een onvoorwaardelijke gevangenisstraf op die qua duur gelijk was aan de tijd die verdachte in voorlopige hechtenis had doorgebracht. De rechtbank verrekende het ET dus niet met de opgelegde straf, maar hield hier rekening mee bij het bepalen van de duur van de straf, als een van de strafverzachtende omstandigheden.

In een vonnis van de Rechtbank Rotterdam van 20 april 2018, hiervoor aangehaald onder 10.4, was de voorlopige hechtenis geschorst onder de voorwaarde van een locatiegebod gecombineerd met ET. Tijdens de terechtzitting droeg de verdachte de enkelband nog en stond hij al ruim twaalf maanden onder ET. Een eerder verzoek om het ET op te heffen, was door de rechtbank afgewezen. Dit ondanks het advies van de reclassering dat het ET niet meer nodig was en ondanks het feit dat deze voorwaarde niet was gesteld aan medeverdachten. De rechtbank erkende nu dat daarmee de bewegingsvrijheid van de verdachte fors was beperkt en hield daar rekening mee door artikel 27 Sr analoog toe te passen voor de periode vanaf de datum dat de rechtbank het verzoek had afgewezen. De rechtbank stelde daarbij zelf een maatstaf vast voor de verrekening. Per vier dagen ET werd de straf met één dag verminderd.

Een ander discussiepunt met betrekking tot het ondergane ET in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis is het toekennen van schadevergoeding in het geval dat de strafzaak is geëindigd zonder sanctie of een sanctie op grond van een feit waarvoor voorlopige hechtenis niet is toegelaten (artikel 89 Sv, eerste lid). Een dergelijk verzoek werd behandeld door de enkelvoudige raadkamer van de Rechtbank Noord-Holland op 15 februari 2016, hiervoor aangehaald onder 10.5. De gewezen verdachte verzocht om schadevergoeding toe te kennen voor de in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis gestelde voorwaarde van een locatiegebod waaraan ET was verbonden. De verdachte had zijn

woonadres alleen mogen verlaten voor schoolbezoek, reclasseringsbezoek en gedurende twee uur per dag in het weekend. In navolging van de officier van justitie oordeelde de raadkamer dat er slechts sprake was van vrijheidsbeperking terwijl er voor vergoeding op grond van artikel 89 Sv sprake moet zijn geweest van vrijheidsbeneming. Verwezen werd naar de jurisprudentie rond artikel 5 EVRM, vijfde lid, waaruit zou volgen dat de concrete situatie van de betrokkene uitgangspunt moet zijn bij de beoordeling of er sprake is geweest van vrijheidsberoving en dat daarbij de aard, duur, effecten en wijze van tenuitvoerlegging van belang zijn alsmede de mate waarin de betrokkene autonoom kan functioneren en de mogelijkheid heeft om eigen keuzes te maken.^[18] Aangezien de verdachte de mogelijkheid had de woning te verlaten voor schoolbezoek, het huis in het weekend twee uur per dag mocht verlaten en thuis bezoek mocht ontvangen, was er volgens de rechtbank gelet op de aard, duur, effecten en wijze van tenuitvoerlegging van deze vrijheidsbeperking, geen sprake geweest van vrijheidsbeneming in de zin van artikel 5 EVRM.

Interessant was het verschil in benadering in deze zaak van de drie dagen voorlopige hechtenis die het gevolg waren geweest van de opheffing van het geschorste bevel tot voorlopige hechtenis als gevolg van het feit dat de verdachte de enkelband had verwijderd. De officier van justitie vond dat deze drie dagen voor rekening van de verdachte moesten komen. De raadkamer achtte het daarentegen wel billijk een vergoeding voor die dagen toe te kennen nu deze het gevolg waren geweest van de later gebleken ten onrechte ondergane voorlopige hechtenis. Dat raakt aan de vraag hoe om te gaan met het verwijderen of saboteren van een enkelband die centraal stond in de discussie die in maart 2018 ontstond in de Tweede Kamer, naar aanleiding van berichtgeving daarover in de Telegraaf. In 2017 gebeurde dat 62 keer op een totaal van ca. 3.500 dragers van enkelbanden. De meesten daarvan, 59, melden zich overigens zelf weer bij de politie of Reclassering of werden opgespoord.^[19]

4. Het afwegen en motiveren van elektronisch toezicht in het vonnis

Het tweede toepassingskader waarover de rechter beslist, is ET in het kader van een voorwaardelijke veroordeling. De rechter heeft hier een andere rol dan bij de schorsing van de voorlopige hechtenis. Het gaat hier immers niet meer om een strafvorderlijk dwangmiddel, maar om een straf die in het vonnis moeten worden gemotiveerd. Deze toepassing is al mogelijk sinds de eerste Aanwijzing elektronisch toezicht van 1999,^[20] maar daar werd zelden gebruik van gemaakt. Dat is veranderd sinds de bijzondere voorwaarden, samen met de mogelijkheid om aan een bijzondere voorwaarde ET te verbinden, in 2012 in de wet zijn opgenomen (artikel 14c Sr, vierde lid).^[21] Uit de formulering in de wet dat aan een bijzondere voorwaarde elektronisch toezicht kan worden verbonden, kan worden afgeleid dat ET in het vonnis moet worden vermeld en dat ET geen zelfstandige voorwaarde is, maar aan een concrete bijzondere voorwaarde moet worden verbonden. Er zijn echter geen wettelijke criteria voor toepassing opgenomen en er is niets bepaald over de duur van het ET. De wetgever geeft in de memorie van toelichting wel nadere aanwijzingen over de rol van de rechter. Zo zou de rechter die ET verbindt aan het locatiegebod ofwel de verplichting om 's avonds en 's nachts thuis te zijn, in het vonnis de reikwijdte van dat gebod moeten aangeven. Door te kiezen voor een voorwaardelijke vrijheidsstraf zou de rechter immers niet kiezen voor vrijheidsbeneming en ligt het opleggen van vormen van zeer vergaande vrijheidsbeperking in de regel niet voor de hand.

“Wettelijk is daarbij niet uitgesloten dat de rechter een vergaande vorm van huisarrest oplegt, waarbij de veroordeelde slechts zeer beperkt wordt toegestaan zijn woning te verlaten. Het is aan de rechter om de proportionaliteit hiervan te beoordelen.”^[22]

Volgens de toelichting is het tevens aan de rechter om de duur van het ET vast te stellen:

“Het is aan de rechter (...) om de duur van het elektronisch toezicht vast te stellen. Elektronisch toezicht kan voor de gehele proeftijd aan een bijzondere voorwaarde worden verbonden, maar het is ook mogelijk om elektronisch toezicht slechts voor een deel van de proeftijd aan een bijzondere voorwaarde te verbinden.”^[23]

Gezien deze wettelijke regeling en de toelichting daarop mag worden verwacht dat de rechter in elk vonnis de duur van het ET bepaalt, maar in veel van de recente uitspraken is dat niet het geval. Ook zijn er voorbeelden waarin de rechter niet ingaat op de argumenten die de raadsman tijdens de zitting tegen het ET inbrengt. Een voorbeeld daarvan is de hiervoor onder 10.8 aangehaalde uitspraak van de Rechtbank Midden-Nederland van 4 mei 2018. Het vonnis betreft een jongvolwassene aan wie met toepassing van artikel 77c Sr een jeugdsanctie werd opgelegd. De officier van justitie vorderde hier de verplichting tot het dragen van een enkelband ‘*zodra en zolang de reclassering dit nodig acht*’ tegen welke ruime formulering de raadsman bezwaar aantekende. In het vonnis werd het advies van de Raad voor de Kinderbescherming aangehaald waarin werd vermeld dat er sprake was van een overwegend positieve ontwikkeling en de verdachte daarom een kans moest krijgen om zonder ET te laten zien dat hij in staat was om zijn leven meer zelfstandig vorm te kunnen geven, passend voor zijn leeftijd. De formulering ‘*meewerken aan ET, zodra en zolang de reclassering dit nodig acht*’ was geadviseerd omdat de verdachte zich in het verleden niet altijd aan de voorwaarden had gehouden en de reclassering op deze manier, wanneer het aanbieden van structuur weer nodig blijkt te zijn, zelfstandig zou kunnen besluiten de enkelband

aan te sluiten. De rechtbank ging echter niet in op de ter discussie gestelde formulering en legde een deels voorwaardelijke jeugddetentie op met als bijzondere voorwaarden de maatregel Toezicht en Begeleiding door de reclassering en de verplichting tot het volgen van onderwijs. Uit het feit dat er niets over ET en het voorbehoud werd vermeld, kan impliciet worden afgeleid dat het advies van de Raad voor de Kinderbescherming op dit punt niet werd overgenomen. Een ander voorbeeld vormt de uitspraak van de Rechtbank Gelderland van 16 november 2018, hiervoor aangehaald onder 10.9, waarin de rechtbank op vordering van de officier van justitie een deels voorwaardelijke gevangenisstraf oplegde met daaraan verbonden de bijzondere voorwaarden zoals door de reclassering geadviseerd. Die door de reclassering geadviseerde bijzondere voorwaarden waren ook door de officier van justitie gevorderd en hielden in: een meldplicht bij de reclassering, ambulante behandeling, een drugsverbod, een contactverbod en een locatieverbod met elektronische controle. De raadsman betwistte de noodzaak van de enkelband omdat deze het vinden van werk kan bemoeilijken terwijl de verdachte snel inkomen moest genereren. Het zou om een incident gaan en een kleine recidivekans. De rechtbank ging in de uitspraak niet op deze argumenten in en gaf aan de door de reclassering geadviseerde voorwaarden over te nemen. Uit het feit dat ET daarbij niet werd genoemd, zou kunnen worden afgeleid dat het advies van de Reclassering op dit punt niet is overgenomen. Maar als dat zo is, kan de vraag worden gesteld hoe de Reclassering het locatiegebod dan moet controleren.

Dat elektronisch toezicht zich wel degelijk leent voor een juridische afweging en motivering, blijkt uit de daarover gevoerde uitspraken in kort geding. Hiervoor is onder 10.11 een uitspraak van de voorzieningenrechter bij de Rechtbank Den Haag van 29 juli 2016 opgenomen waarin de in het kader van de v.i. door het openbaar ministerie gestelde bijzondere voorwaarde van een locatiegebod met het daaraan verbonden ET ter discussie werd gesteld. De rechtbank stelt vast dat het evident is dat deze een beduidende inbreuk vormen op het privéleven en de bewegingsvrijheid, maar verwees naar twee opeenvolgende reclasseringsrapportages waarin was geconcludeerd dat er sprake was van een hoog recidiverisico en van een groot aantal veelal in ernstige mate aanwezige criminogene factoren bij de voorwaardelijk in vrijheid gestelde. Daarbij had deze zich het jaar daarvoor aan zijn detentie onttrokken en bleek uit zijn justitiële documentatie van een patroon in het plegen van strafbare feiten. Gelet op deze delictsgeschiedenis en de eerdere onttrekking aan de detentie, achtte de rechter het met het oog op het voorkomen van recidive gerechtvaardigd een locatieverbod te stellen met ET als extra waarborg. De 'Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden' geeft de officier van justitie wel meer houvast dan de wet dat doet voor de rechter. Zo staat daarin dat ET alleen zinvol is in combinatie met een vrijheidsbeperkende voorwaarden zoals een stadionverbod, straat- of contactverbod of locatiegebod. Tevens wordt daar benoemd dat de officier van justitie, omdat ET vergaand kan ingrijpen in de persoonlijke levenssfeer van de veroordeelde, bij het vorderen daarvan steeds een proportionaliteitsafweging moet maken. Als basis daarvoor dient het haalbaarheidsonderzoek van de reclassering waarin wordt onderzocht in welke mate het ET voor de individuele betrokkene de bewegingsvrijheid zal beperken en in welke mate ET uitvoerbaar is.^[24]

5. Aandachtspunten bij de toepassing bij jeugdigen en jongvolwassenen

Bij jeugdigen bestond lange tijd aarzeling om elektronisch toezicht toe te passen. In 2002 is een experiment uitgevoerd met elektronisch toezicht voor jeugdigen in Rotterdam, in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis, maar de betrokken officieren van justitie en kinderrechtshouders waren niet onverdeeld enthousiast. Nu het locatiegebod met ET alleen toepasbaar was bij een stabiele thuissituatie die er vaak niet was, werd gevreesd voor rechtsongelijkheid.^[25] Nachtdetentie, waarbij de jeugdige overdag naar school ging en 's nachts in de inrichting verbleef, kende dat nadeel niet en daarom werd besloten daar de voorkeur aan te geven.^[26] De toepassing van ET bij jeugdigen werd vanaf 2006 wel in de Aanwijzing elektronisch toezicht genoemd, maar bleef beperkt tot lokale beleidsafspraken^[27] en werd dus zelden gebruikt. Volgens de cijfers van de Reclassering Nederland werden in 2014 in heel Nederland slechts zes jeugdigen op ET aangesloten en in 2016 al 154.^[28] Het is zeer waarschijnlijk dat het daarbij ook gaat om jongvolwassenen aan wie met toepassing van artikel 77c Sr een jeugdsanctie is opgelegd. Die mogelijkheid wordt sinds april 2014 iets vaker gebruikt en is sindsdien uitgebreid naar 18- tot 23-jarigen. Tevens is in 2014 het 'Beleidskader Elektronische Controle bij minderjarigen' opgesteld.^[29] Bij jeugdigen wordt de effectiviteit van de inzet van bijzondere ambulante gedragsvoorwaarden ten opzichte van vrijheidsbeneming al langer erkend en wordt al sinds 2000 gebruik gemaakt van ITB (intensieve trajectbegeleiding door de jeugdreclassering), maar ook van diverse gezinsinterventies gecombineerd met individuele therapie en dagbesteding. Het gebruik daarvan is nog extra gestimuleerd met de invoering van de Wet gedragsbeïnvloeding jeugdigen^[30] in 2008, waarbij ook de nieuwe jeugdsanctie, de gedragsbeïnvloedende maatregel (GBM), is ingevoerd. In het Besluit gedragsbeïnvloeding jeugdigen werden zowel de bijzondere voorwaarden in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis als de bijzondere voorwaarden in het kader van de voorwaardelijke veroordeling en de GBM opgesomd, maar nog niet met de mogelijkheid van ET.^[31] Toen de bijzondere voorwaarden bij de voorwaardelijke veroordeling in 2014 werden overgebracht naar de wet, werd het wel mogelijk om daaraan ET te verbinden (artikel 77z, derde lid, Sr) en ook aan de GBM (artikel 77w, vijfde lid, Sr).^[32] In de memorie van toelichting wordt opgemerkt dat ET in de eerste plaats dienstbaar is aan de ondersteuning van het programma van de GBM en net als nachtdetentie de gunstige effecten van de behandeling en therapie kan ondersteunen. Gedacht kan worden aan versterking van het netwerk van de adolescent, ondersteuning bij het

vinden van een zinvolle dagbesteding en het aanleren van een dagstructuur.

“Voor een structurele gedragsverandering kan het dan zinvol zijn de jeugdige de avond bij ouders, familie of elders in een beschermde omgeving door te laten brengen. Onder het wegnemen van criminogene factoren kan ook worden verstaan dat de jeugdige weg wordt gehouden uit zijn oude omgeving, waarin leeftijdsgenoten een negatieve invloed op hem zouden kunnen hebben. Adolescenten zijn hiervoor ontvankelijk. (...) Daarbij kan het elektronisch toezicht een nuttig hulpmiddel vormen om de gangen van de adolescent na te gaan. Het is daarvoor dan niet nodig dat een medewerker van de reclassering voortdurend in de nabijheid van de adolescent verkeert.” [\[33\]](#)

Een voorbeeld van een jeugdzaak is de hiervoor onder 10.6 aangehaalde uitspraak van de Rechtbank Amsterdam van 2 augustus 2018. Een minderjarige, die onder ET had gestaan in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis, was teruggeplaatst in de justitiële jeugdinrichting omdat hij de voorwaarden had overtreden. De rechtbank gaf hem op advies van de Raad voor de Kinderbescherming echter nog een kans en legde een deels voorwaardelijke jeugddetentie met een onvoorwaardelijk deel gelijk aan voorarrest op met als bijzondere voorwaarde dat verdachte mee zou werken aan een Intensieve Forensische Aanpak (IFA) gecombineerd met drie maanden ET. De verdachte gaf ter zitting aan dat hij als semiprofessioneel kickbokser zo snel mogelijk van de *‘ET-enkelband af wil’* zodat hij weer volledig kon trainen en wedstrijden kon boksen en dat hij met zijn familie op vakantie zou willen. De rechtbank ging niet in op zijn eerste wens, maar nam in het vonnis wel de mogelijkheid op om zonder ET voor de duur van vier weken met zijn ouders op vakantie te gaan voor welke periode het ET wordt opgeschort. Deze rechtbank, waarvan een kinderrechtter deel uitmaakte, een meervoudige kamer in jeugdstrafzaken dus, bepaalde de duur van het elektronisch toezicht en trof zelfs een regeling voor de vakantie. In jeugdstrafzaken is een dergelijke actieve opstelling, als een soort executierechter, ook veel gebruikelijker. Ook in een andere jeugdzaak, die elders werd beschreven, stelde de jeugdrechtbank zich actief op door uitdrukkelijk de duur van het ET vast te stellen. Daarbij werd een meisje voor het deelnemen aan de terroristische organisatie IS een jeugddetentie van acht maanden opgelegd waarvan zeven maanden en veertien dagen voorwaardelijk met een proeftijd van twee jaar. De rechtbank stelde een reeks bijzondere voorwaarden vast waarbij per voorwaarde de duur werd vastgesteld. Drie voorwaarden, te weten een contactverbod met personen op de Nationale Terrorismelijst, gesprekken met een theoloog en meewerken aan de invulling van vrijetijdsbesteding, opleiding en werk, golden voor de volledige proeftijd van twee jaar. Een voorwaarde, een contactverbod met vijf met name genoemde ‘zusters’, gold voor de eerste zes maanden van de proeftijd. De voorwaarden waaraan ET door middel van GPS was verbonden, te weten een locatieverbod voor internationale luchthavens en het verbod de naar het buitenland te gaan, golden voor de eerste twaalf maanden van de proeftijd. [\[34\]](#) In twee zaken hiervoor aangehaalde zaken tegen jongvolwassenen legde de rechtbank met verwijzing naar artikel 77c Sr een jeugdsanctie op. In de uitspraak van de Rechtbank Noord-Nederland van 26 april 2018, onder 10.7, werd een 19-jarige verdachte de GBM opgelegd voor de duur van een jaar die onder andere bestond uit begeleid wonen, het meewerken aan een forensisch psychiatrische behandeling en het meewerken aan ambulante begeleiding gecombineerd met ET. Behalve dat de rechtbank de duur van het ET in navolging van het pleidooi van de raadsman verkortte van zes maanden naar vier maanden ter compensatie van twee maanden ET tijdens de schorsing van de voorlopige hechtenis, wordt de toepassing van het ET zelf niet gemotiveerd. In de andere, hiervoor onder 10.10 aangehaalde, zaak van de Rechtbank Oost-Brabant van 23 februari 2018, verbleef de verdachte al bijna vier maanden in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis met ET binnen een beschermde woonvorm en was hij ruim een maand voor de zitting na problemen met zijn enkelband niet meer op school verschenen. De rechtbank legde hier een voorwaardelijke PIJ-maatregel op met als bijzondere voorwaarde een locatiegebod voor de zorginstelling waar hij woonde met ET met GPS *‘zolang als de reclassering dat nodig acht’*. In deze zaak wordt niet gemotiveerd waarom niet kan worden volstaan met de lichtere RFid-band en laat de rechter de duur van het ET expliciet over aan de Reclassering. Van geen van beide meervoudige kamers maakte een kinderrechtter deel uit. In beide zaken lijkt de combinatie van de jeugdmaatregelen GBM en de voorwaardelijke PIJ met ET vooral te zijn ingezet om de jongvolwassene binnen een bepaalde woonvorm te plaatsen en houden. De koppeling van de voorwaardelijke PIJ-maatregel aan ET roept daarbij grote vraagtekens op. Immers, nu de jongvolwassene al eerder problemen had met de enkelband, zijn hernieuwde problemen goed voorstelbaar, en die kunnen dan de tenuitvoerlegging van de PIJ-maatregel, de zwaarste vrijheidsbenemende maatregel in het jeugdstrafrecht, tot gevolg hebben.

6. Conclusie

Elektronisch toezicht is momenteel in een enorme reeks van toepassingsvarianten mogelijk. De toepassingskaders waarover de rechter primair oordeelt, zijn die in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis en in het kader van de voorwaardelijke veroordeling en dat bij zowel volwassenen als jeugdigen. Wat opvalt is dat juist de toepassing van ET in het kader van de voorlopige hechtenis, waarover lang is geaarzeld omdat het om een strafvorderlijk dwangmiddel gaat en de onschuldpresumptie geldt, nog niet in de wet is geregeld. De toepassing valt in het kader van de schorsing van de voorlopige hechtenis onder bijzondere voorwaarden wel te rechtvaardigen, maar alleen als dit een minder ingrijpend middel is dan de voorlopige hechtenis zelf en daarmee hetzelfde doel kan worden gediend. Dat uitgangspunt en die afweging

verdiene een wettelijke regeling en een expliciete motivering door de rechter. Tevens zou in deze wettelijke regeling een bepaling moeten worden opgenomen over de duur van het ET. Nu wordt de rechter ter zitting soms geconfronteerd met een verdachte die gedurende een jaar met zeer vergaande voorwaarden onder ET is gesteld, zo bleek uit diverse uitspraken. In dat kader zou de wetgever zich ook kunnen buigen over de kwestie van de verrekening van het ET met de opgelegde straf en de schadevergoeding als er geen sanctie wordt opgelegd of een sanctie waarvoor geen voorlopige hechtenis mogelijk is. De toepassing van ET in het kader van de voorwaardelijke veroordeling is sinds 2012 in de wet geregeld en voor jeugdigen sinds 2014. Dat laatste is vrij ongemerkt gegaan, zonder veel toelichting, wat verbazing wekt omdat dit middel bij jeugdigen voor die tijd maar zelden werd toegepast en in het jaar 2014 zelf maar zes keer. De wettelijke regelingen geven de rechter ook niet veel houvast. Er is niet meer geregeld dan dat aan een bijzondere voorwaarde ET kan worden verbonden. Volgens de toelichting moet de rechter de duur bepalen, maar dat staat niet in de wet zelf. In de memorie van toelichting worden tevens de in aanmerking komende voorwaarden genoemd, maar niet in de wet zelf. Uit onze dwarsdoorsnede van de actuele rechtspraak over het hele land blijkt dat dit gebrek aan eenduidige en gedifferentieerde regelgeving tot soms ongeïnformeerde en onuitgewerkte uitspraken leidt. Er is ook sprake van ongelijkheid. Er zijn rechtbanken die niet meer doen dan het benoemen van ET zonder vaststelling van een maximumduur of zonder deze aan een bepaalde bijzondere voorwaarde te verbinden. Er zijn ook rechtbanken – waaronder misschien niet geheel toevallig jeugdrechtbanken – die dat wel doen. De hiervoor aangehaalde voorbeelden van bijzondere procedures, het kort geding en de schadevergoedingsprocedure op basis van artikel 89 Sv, tonen dat het mogelijk is om de afweging met betrekking tot de noodzaak van toepassing van ET ook inhoudelijk te motiveren.

Om die meer actieve rol te ondersteunen is wel een coherente en uitgewerkte regelgeving gevraagd in de wet en een bijbehorend uitvoeringsbesluit. Daarbij kan behalve naar de aanwijzingen en beleidskaders ook naar buitenlandse voorbeelden worden gekeken.^[35] Tevens zou daarbij kunnen worden gestreefd naar een eenheid in terminologie. Zo is op dit moment, begin 2019 – naast de wettelijke term ET en de door de Reclassering gebruikte term EC – op de website van DJI alweer een nieuwe term geïntroduceerd, te weten Elektronische Monitoring (EM). Naast duidelijkere regelgeving hebben rechters voor deze afweging ook meer kennis nodig over de praktische toepassing van elektronisch gecontroleerd toezicht waaronder de verschillen tussen de gebruikte enkelbanden en de samenhang met de gestelde bijzondere voorwaarden waar het ET aan kan worden verbonden. Maar ook over de effecten van dit middel. Zowel ten aanzien van de effecten op het terugdringen van recidive, als effecten gerelateerd aan inbreuken op rechten, bestaat een behoorlijke verzameling van wetenschappelijke inzichten.^[36] In het vonnis moet ook duidelijk worden benoemd aan welke bijzondere voorwaarde het controlemiddel wordt verbonden op basis van een door de rechter gemaakte belangenafweging of en hoe lang ET nodig is. Bij die belangenafweging kan de informatie over het type band mede van belang zijn. Wat betreft de duur lijkt het ons het meest zuiver en praktisch als de rechter de maximale duur vaststelt met de mogelijkheid voor de Reclassering om deze in overleg met het openbaar ministerie te bekorten. Dat laatste overleg vindt in de praktijk al geregeld plaats, in ieder geval in het kader van de v.i.^[37]

Ten slotte kan een deel van de benodigde kennis door rechters worden opgedaan door, net als wij, vrijwillig enige tijd een enkelband te dragen. Onze ervaring is niet alleen dat de Reclassering daaraan graag medewerking verleent en uitleg over verschaft, maar ook dat het tot *eye-openers* kan leiden die de beslissing over ET in toekomstige gevallen ten goede komt. Van harte aanbevelen.

Voetnoten

[1]

Beide auteurs zijn universitair hoofddocent straf(proces)recht aan de Erasmus Universiteit Rotterdam en rechter-plaatsvervanger bij respectievelijk Rechtbank Rotterdam en Amsterdam. De tweede auteur is ook universitair hoofddocent straf(proces)recht aan de Rijksuniversiteit Groningen. De auteurs willen de Reclassering Nederland en met name F. de Boer, Coördinator Team EC Groningen en L. Sanders, EC-specialist Rotterdam, danken voor de ervaring om gedurende een week onder EC te staan, alsmede E. Staal, beleidsmedewerker EC, voor de verstrekte informatie en zijn commentaar op een eerdere versie van dit artikel.

[2]

M. Boone, M. van der Kooij & S. Rap, *Current Uses of Electronic Monitoring in the Netherlands*, Utrecht: Utrecht University, 2016.

[3]

Kort na onze bijdrage verscheen een interview met een Rotterdamse strafrechter die zich net als wij om die reden gedurende een week aan elektronische controle had onderworpen, in een magazine van de Raad voor de Rechtspraak: Strafrechter aan de enkelband, *Rechtspraak* 2017, nr.2, p.14-16.

[4]

M.J.F. van der Wolf & J. uit Beijerse, 'Elektronisch toezicht: biertje op de bank of beklemmende 'big brother'?', in: R. Staring, R. van Swaaningen & K. van Wingerde (red.), *Over de muren van stilzwijgen*, Den Haag: Boom criminologie 2017, p. 383-395.

[5]

Aanwijzing elektronisch toezicht, *Stcr* 1999, nr.114, pag.18.

[6]

Wet van 3 april 2003, *Stb.* 2003, 142 en Besluit van 17 juli 2003, *Stb.* 2003, 313.

[7]

Wet van 6 december 2007, *Stb.* 2007, 500.

[8]

Zie hierover: J. uit Beijerse, S. Struijk, F.W. Bleichrodt, S.R. Bakker, B.A. Salverda & P.A.M. Mevis, *'De praktijk van de voorwaardelijke invrijheidstelling in relatie tot speciale preventie en re-integratie'*, Den Haag, Boom Juridisch, 2018.

[9]

Daarnaast is er nog een grote restcategorie van 328 aansluitingen (14%). Deze cijfers zijn te vinden op: www.reclassering.nl onder 'Cijfers en feiten'.

[10]

J. uit Beijerse & R. van Swaaningen, Elektronisch toezicht in het strafrechtelijk sanctiestelsel, *Proces* 2004, p. 185-195.

[11]

J. uit Beijerse, Naar een bij onschuldpresumptie passend systeem van voorlopige hechtenis. De lessen van Europa en van de klassieke rechtsgeleerden, *Strafblad* 2008, p.465-487.

[12]

Aanwijzing elektronisch toezicht d.d. 29 december 2005, *Stcrt.* 2005, nr. 253, p. 12 (in werking getreden op 1 januari 2006).

[13]

Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden, *Stcrt.* 2015, nr. 5390, par.2.9.

[14]

Van der Wolf & Uit Beijerse 2017, a.w.

[15]

Zie de Kaderbrief ET 'vorderen gegevens van enkelband reclassering' van het College van procureurs-generaal d.d. 31 mei 2016 aan de directeur van Reclassering Nederland.

[16]

HR 30 september 2008, ECLI:NL:HR:2008:BD4875.

[17]

Conclusie P-G bij HR 30 september 2008, ECLI:NL:PHR:2008:BD4875.

[18]

Zie ten aanzien van andere waarborgen van artikel 5 EVRM ook: M.J.F. van der Wolf, 'Legal control on social control of sex offenders in the community: a European comparative and human rights perspective', *Erasmus Law Review* (9) 2016-2, p. 39-54.

[19]

Brief van de minister voor Rechtsbescherming d.d. 26 april 2018, [Kamerstukken II 2017/18, 29279, nr. 426](#).

[20]

Aanwijzing elektronisch toezicht, *Stcrt.* 1999, nr. 114, pag. 18.

[21]

Wet van 17 november 2011, *Stb.* 2011, 615.

[22]

[Kamerstukken II 2009/10, 32319, 3](#), p. 7-8.

[23]

[Kamerstukken II 2009/10, 32319, 3](#), p. 20.

[24]

Aanwijzing voorwaardelijke vrijheidsstraffen en schorsing van voorlopige hechtenis onder voorwaarden, *Stcrt.* 2015, nr. 5390, par. 2.9.

[25]

G.J. Terlouw & P.A. Kamphorst, *Van vast naar mobiel. Een evaluatie van het experiment met elektronisch huisarrest voor minderjarigen als modaliteit voor de voorlopige hechtenis*, Den Haag: WODC 2002.

[26]

[Kamerstukken II 2001/02, 25712, 3](#), J. uit Beijerse & I. Jansen, Overdag naar de eigen school en 's nachts in detentie. Nachtdetentie als recht en niet beperkt tot de voorlopige hechtenis, *PROCES* 2011, 90, p. 197-206.

[27]

Aanwijzing elektronisch toezicht d.d. 29 december 2005, *Stcrt.* 2005, nr. 253, p. 12 (in werking getreden op 1 januari 2006).

[28]

Toezicht met elektronische controle neemt toe, nieuwsbericht d.d. 1 juni 2017 op www.reclassering.nl.

[29]

Transfergroep Rotterdam, Beleidskader Elektronische Controle bij minderjarigen. Aanzet methodische onderbouwing en richtlijnen uitvoering Jeugdstrafrechtken, juli 2014.

[30]

Wet van 20 december 2007, *Stb.* 2007, 575.

[31]

J. uit Beijerse, 'De nieuwe regeling van de schorsing van de voorlopige hechtenis bij jeugdigen in het licht van de onschuldpresumptie', *PROCES* 2009, 88, p.314-325.

[32]

Wet van 27 november 2013, *Stb.* 2013, *Stb.* 2013, 485.

[33]

[Kamerstukken II 2012/13, 33498, 3](#), p. 34-35.

[34]

Rb. Limburg 16 augustus 2016, ECLI:NL:RBLIM:2016:7141, besproken in: J. uit Beijerse, *Jeugdstrafrecht. Beginselen, wetgeving en praktijk*, 4e druk, Apeldoorn/Antwerpen, Maklu, 2019.

[35]

M. Nellis, K. Beyens & D. Kaminski (red.), *Electronically monitored punishment. International and critical perspectives*, New York: Routledge, 2012, p. 172-190; A. Hucklesby, K. Beyens, M. Boone, F. Dünkel, G. McIvor & H. Graham, *Creativity and Effectiveness in the Use of Electronic Monitoring: A Case Study of Five Jurisdictions*, *EMEU-Report*, 2016.

[36]

Zie voor de verzameling daarvan: Van der Wolf & Uit Beijerse 2017, *a.w.*

[37]

Uit Beijerse, Struijk, Bleichrodt, Bakker, Salverda & Mevis 2018, *a.w.*, p. 84.